48ste jaar. — Nr 93. Zaterdag 3 Augustus 1901.

Men schrijft in te **Tongeren** bij M. COLLÉE, uitgever en eigenaar van dit blad.

De *Postrijder* verschijnt 's dinsdags, s' donderdags en 's zaterdags.

Alle toezendingen van brieven, geld of aankondigingen moeten *franco* gedaan worden aan den uitgever, **Groote Markt, Nr 37-39, te Tongeren.**

DE POSTRIJDER
DER PROVINCIE LIMBURG.

Abonnement :
Drie maal per week **6** franks per jaar.
Twee » » **5** »
Een » » **4** »
Een blad afzonderlijk **10** centiemen.
De abonnementen zijn vooraf betaalbaar.
Aankondigingen **15** centmen per drukregel.
Reclamen, vonnissen en andere artikels vooraan of binnen in het blad : **1** fr. den drukregel.

TONGEREN, DEN 3e AUGUSTUS 1901.

VAN ALLES WAT.

Een blad geeft een lijstje, trouwens nog niet volledig genoeg, van de voornaamste verbeteringen, die de afgeloopen eeuw ons geschonken heeft.

De negentiende eeuw ontving van hare voorgangster het paard ; zij laat aan hare opvolgster, de twintigste eeuw, de lokomotief, het rijwiel en de automobiel na.

Zij vond de ganzenpen en laat de schrijfmachien na.

Zij vond de zeis en laat de maaimachien na.

Zij vond de handdrukpersen en laat de roldrukpersen na.

Zij vond het geldlaadje en laat de rekenmachien na.

Zij vond de olieverfschilderij en laat de photographie na.

Zij vond het handweefgetouw en laat de weef- en breimachienen na.

Zij vond het buskruit en laat dynamiet en zooveel andere springstoffen na.

Zij vond het vuursteengeweer en laat de snelvuurachterladers na.

Zij vond de vetkaars en laat het elektriek licht na.

* * *

Het *Maison du Peuple*, die groote kooi waarin de socialistische diergaarde woelt, wordt elken dag bezocht door eene nog al talrijke schaar van politiekmaaksters en preeksters.

De reden harer aanwezigheid is dat men er 't algemeen stemrecht der vrouwen voorstaat.

Wee den doctrinair die aan deze Amazonen der vrijdenkerij het recht zou betwisten, dat zij zoo varig eischen !

In het socialistische midden worden zij niet tegengesproken.

Citoyen Vandervelde steunt ten andere uit al zijne krachten hare eischen, en hij is zoo zeer ingenomen met het vrouwenstemrecht dat men er hem niet zal doen van afzien.

Dit artikel maakt voortaan deel van het socialistische credo.

* * *

Onze Brusselaars zijn niet te vrede over de nationale feesten.

Zij hadden nochtans de « reuzen » van eenige provinciesteden naar de hoofdstad doen komen, de draak van Bergen, enz. Maar dat alles heeft geen zin noch aantrekkelijkheid meer buiten de plaatselijke omgeving, waar die groote poppen sedert eeuwen in de straten rondgaan.

De Brusselaar is van alles geblaseerd en klaagt over alles.

Gisteren was het de warmte die hem hinderde, vandaag is het de regen.

Hij heeft zelf het spectakel moeten ontberen, dat anders alle feesten sluit : eene onweersvlaag heeft namelijk de voornaamste stukken van het vuurwerk doorweekt.

Volgens de oude menschen, was Brussel in hunne jeugd veel plezieriger. En was vreugde voor iedereen op kermis, toen de groote processie van het H. Sacrament van Mirakel het signaal had gegeven voor de feestelijkheden.

Elke parochie, elke wijk had daarboven zijne bijzondere feesten, waarbij de straten versierd werden, schilderachtige stoeten uitgingen, verschillende en deftige vermakelijkheden werden ingericht.

Men legt veel iever aan den dag om onze oude monumenten te herstellen ; wat men niet zal doen herleven zijn de eenvoudige zeden, de origineele geest en de oude vroolijkheid onzer vaderen.

* * *

De heer Woeste en eenige leden der rechterzij hebben een voorstel neergelegd tot herziening van het reglement der Kamer.

Dit voorstel voorziet de uitsluiting der leden die de debatten stooren en bedreigingen tegen den voorzitter uitspreken.

* * *

Men geloofi dat de Kamer op zijn laatst op zaterdag 10 Augustus zal uiteengaan. De budjetten kunnen tegen dien datum gestemd zijn.

Men is overeengekomen dat de bespreking van de legerkwestie, die den 15 October zal beginnen, niet langer dan veertien dagen zal duren.

De heer de Sadeleer heeft betreffende dit punt de uitdrukkelijkste verzekeringen ontvangen van de leiders der oppositie.

De gewone zittijd van 1901—1902 zou geopend worden op 12 November en zeer kort zijn, vermits de wetgevende kiezingen reeds in Mei plaats hebben.

* * *

Men schrijft uit Zeeuwsch - Vlaanderen aan de *Nieuwe Rotterdamsche Courant* :

Volgens menschenheugenis zijn in deze streken nooit zooveel insekten voorgekomen als dit jaar. Vele boomen zijn letterlijk kaal gevreten. Te Sas van Gent is het onder andere zoo erg, dat een paar man aangesteld zijn om de rupsen uit de lindeboomen te halen welke langs den weg staan. Weinige fruitboomen, of enkele kale takjes wijzen er op, dat een heir van rupsen daar hun buikje rondgeëten hebben.

Gelukkig dat de vogels de menschen krachtig geholpen hebben in het dooden der schadelijke insekten. Was dit niet het geval, dan was er geen blaadje aan de boomen gebleven.

Omdat de plaag zoo erg is, moet groote waakzaamheid aangeraden worden met het oog op het volgende jaar ; want de insekten planten zich verbazend snel voort. Duizenden eierleggende vlinders vliegen thans dag en nacht rond en leggen hunne eieren reeds voor het volgende jaar. De nationale rupsen (Bombyx neustria) vernielen nog de bladeren der boomen en reeds zijn van de eerste vlinders de nieuwe eieringen aan de takken en twijgen. Die eitjes en ringen tijdig te vernielen is dus allernoodzakelijkst, wil men het volgende jaar niet met nog een grooter getal aanschadelijke insekten geplaagd worden.

Ook moet men de zoo onmisbare vogels beschermen, die, vooral bij het opkweeken hunner jongen, dagelijks duizenden en duizenden schadelijke insekten vangen op die plaatsen, waar de mensch vaak niet, of moeilijk bij kan, of waar die door hem niet opgemerkt worden.

Algemeene bescherming der vogels is thans vooral noodig.

Kooplieden en Winkeliers, opgepast !

Wij roepen de bijzondere aandacht onzer lezers op het volgende : Eene groep slachtoffers meer bijzonderlijk beproefd door eene zekere klas handelschuimers hebben eene vergadering gehouden te Namen, waar deze bedriegers op breederen schaal dan elders zijn werkzaam geweest. In deze vergadering heeft men vastgesteld dat die deugnieten altijd op dezelfde wijze te werk gaan. Twee heeren met goede en verleidelijke spraak, bieden zich bij deftige kooplieden aan. Zij stellen hun voor hun eenen depôt te geven, aan den eenen van vijlen, aan den anderen van minerale waters, van vet, van ontsmettende stoffen, van thé enz. tot zelfs van bewarende zaagmeel en van Russische koffijpotten !

De zaak wordt onder de verleidenste oogpunten aangeboden ; kalandizie gansch gemaakt, buitengewoon groote verzekerde winsten, geene verplaatsing noch publiciteit noodig. Het huis neemt dit op zich. De handelaar laat zich verleiden, en, zonder te lezen, teekent hij het papier dat hem wordt voorgelegd.

Na het vertrek der twee heeren die altijd dezelfde zijn en altijd twee of drie dezelfde Fransche huizen vertegenwoordigen, herleest de koopman het papier en bestatigt met verstomming dat hij een akt van echten verkoop en niet van depôts geteekend heeft. Hij vraagt nutteloos de vernietiging van den koop : men antwoordt hem met eene dagvaarding voor de handelsrechtbank van de Seine.

Belgische kooplieden hebben zich aldus laten bedriegen voor 5000 fr., 6000— 10,000—16,000 en zelfs 53 000 frank ! In één woord, de vijftig personen, te Namen vergaderd, zijn bedrogen geweest voor nagenoeg een half millioen ! Dat is dus eene echte ramp die het dringend is door alle middelen te bestrijden.

De vergadering van Namen heeft de volgende maatregelen genomen :

1e Naar het parket der drij beroepshoven van België eene gezamenlijke aanklacht zenden onderteekend door al de slachtoffers.

2e Dezelfde aanklacht zenden naar het parket der Seine te Parijs.

3e In al de dagbladen van België een kort verslag geven van de vergadering.

4e Al de personen, die slachtoffers zijn van de handelwijze dezer handelsrrizigers, verzoeken hunne aanklacht in dubbel en onderteekend te zenden aan *M. Claus-Quertenmont, Rue des Dames Blanches te Namen*, die zich gelast dezelve aan het parket de doen geworden. Zorg dragen den aard van den handel, het huis en de agenten aan te duiden.

5e De personen, die slechts het voorwerp waren van pogingen tot bedrog, verzoeken aan den afgevaardigde van het Comiteit de feiten te doen kennen, waarvan zij slachtoffers zijn geweest.

Wij denken dat het zeer moeilijk zal zijn die boosdoeners op heeterdaad te betrappen. Nu dat zij verwittigd zijn, zullen zij van stelsel veranderen of elders hun bedrog plegen.

Winkeliers, kooplieden en handelaars, gij zijt nu ook verwittigd. Opgepast ; laat u niet beet nemen.

DE BEVOLKING VAN DEN BUITEN.

Het landbouwcongres, dat onlangs te Namen gehouden werd, heeft, onder talrijke belangrijke punten, ook de kwestie besproken der verhuizing onzer buitenbevolking naar de steden.

Is het niet een der grootste kwalen van onzen tijd ?

De landbouwers vinden geene handen om het werk te verrichten en onze brave buitenlieden verliezen weldra in de woeling der stad én geloof én zeden.

Geheel en gansch die kwaal genezen, is onmogelijk ; wat meer is, zij is noodzakelijk.

Kwamen de buitenlieden geen nieuw bloed gieten in de aderen der stedelingen, na weinige jaren, verdween alle leven : het zou verkwijnen als eene plant, die noch licht noch lucht geniet.

De verplaatsing van dorp naar stad is eene daadzaak der geschiedenis, bij alle volkeren en in alle tijden.

Maar nooit was die ziekte zoo algemeen, en van zulken aard.

Eertijds ging de oude boer naar de stad om te rentenieren ; kwam de jongere landbouwerszoon er eene hoogere bediening zoeken ; ging het boerenmeisje er dienen.

Nu vlucht de verarmde pachter naar het nijverige centrum, niet alleen om er beter werk te vinden en grooter loon te verdienen ; maar ook om in den strijd tegen de armoede, voor zijn huisgezin doelmatiger hulp te vinden.

Jaarlijks gaan er 25.000 werklieden uit Oost-Vlaanderen naar Frankrijk in den oogst werken.

Dagelijks gaan er duizende en duizende buitenmenschen naar Brussel, Antwerpen en Luik zich afbeulen.

Hoeveel werklieden-coupons zouden er niet wekelijks in België worden afgeleverd ?

Om die kwaal tegen te werken, wat dient er gedaan ?

Verschillende middelen werden door de congreshouders aanbevolen om die noodlottige verhuizingswoede tegen te gaan, onder andere het verbeteren van het bestaan en de arbeidsvoorwaarden van den landman, maar vooral van den kleinen eigendom bij de buitenbevolking.

De gehechtheid van den landman aan den grond, welken hij, ten koste van zijn zweet, sedert lange jaren heeft bebouwd, is gekend. Doch die gehechtheid wordt een onverbreekbare band wanneer die grond, getuige van zijn zwoegen, zijn eigendom is, die hij eens aan zijne kinderen hoopt na te laten.

De uitbreiding van den kleinen eigendom is dus het groote redmiddel tegen de kwaal der ontvolking onzer landelijk gemeenten. En die uitbreiding kan zonder groote moeite op dergelijke wijze begunstigd worden. De goede uislagen der pogingen met dit doel in Duitschland, Rusland en Oostenrijk aangewend, zijn eene waarborg van welgelukken.

Laat ons hopen, dat de wenken, door het Congres van Namen gegeven, zullen gevolgd worden, en dat er mannen van wilskracht en bekwaamheid zullen opstaan om den kleinen eigendom op den buiten te helpen verbreiden, en er aldus de behoudsgezinde elementen, die eene waarborg van veiligheid zijn voor den Staat, te versterken.

Brief van een gevangene uit Ceylon.

Een krijgsgevangene te Ragama Camp, op Ceylon, wien het gelukte van daar te ontsnappen, zond aan zijne familie te Amsterdam een uitvoerig schrijven, waaraan het volgende is ontleend :

Weet ge hoe wij in Ceylon leven ? Als beesten. Wij zitten hier in eene kleine plek en bij onze hut staan een paar goed ingerichte gemakhuisjes. Onze hut is tamelijk open ; wij leven, slapen en eten daarin, doch de stank is bijna niet uit te houden. Om het kleine plekje, waar wij in leven, zijn een net van palen met doorndraad geplant, dan nog aan de binnenzijde een net van katoenen draden, waarin vijf dunne koperdraden zijn gevlochten, die met eene elektrische alarmbel in verbinding staat.

Buiten staan nacht en dag 20 mannen met geladen geweer. Verder staan aan weerskanten van het kamp een wachthuis met 100 man. Zoodra het donker wordt, roepen de wachten om het kwartier den een den anderen toe : « No 1, 2, 3, enz., alles wel ! » zoo hard zij kunnen, tot het weer dag wordt. Ge begrijpt dat van slapen niet veel komt, dit doen wij dan ook overdag, als het niet te warm is.

Ons geld komt niet in onze handen, doch dit behoudt de kampcommandant, die eens of tweemaal in de 14 dagen in speciaal daarvoor gedrukte papiertjes uitbetaalt. Verder is er een winkeltje in het kamp, waar gij een en ander koopen kunt, doch viermaal duurder dan ergens anders. Dat papieren geld is natuurlijk maar geldig in het kamp en natuurlijk in het winkeltje, zoodat gij nergens anders iets kunt koopen.

De groote uitlanders hebben het hier niets beter, doch er zijn er die van huis of van hunne families pakjes krijgen met blikjes vleesch, visch, koek, worst, sigaren, enz., waardoor zij niets behoeven te koopen.

Zoolang ik krijgsgevangen officier was, hebben de Engelsche overheden, die over ons, arme gevangenen, te waken hebben, mij te veel gegeven om te sterven, doch te weinig om te leven.

Wij krijgen thee en nu en dan wat slechte koffie, eenmaal per dag taai en oud vleesch, niet eens genoeg voor een maal, met wat aardappelen, tweemaal per dag wat slecht brood en nooit geen groenten.

Ik zou over mijn gevangenisleven nog heel wat kunnen zeggen, doch thans nog een paar staaltjes hoe de Engelschen handelen : « Zij geven hoog op van al hunne gemaakte krijgsgevangenen, doch hier en in vele kampen zijn onder die gevangenen mannen van 60, 70 jaar en ouder ; kinderen van 7, 8, 9 jaar, gewonden, invaliden, menschen, die blind zijn of een arm of been missen... »

Paardenverzekering.

In de algemeene vergadering der afgevaardigden der Boerengilden van Limburg, werd het bestuur gelast de noodige maatregelen tot het inrichten van Paardenverzekeringen en Herverzekeringen.

Dien tengevolge heeft het provinciaal bestuur eene vergadering gehouden te Hasselt ; in die vergadering werd overgegaan tot de bespreking van de standregelen voor de twee bovengemelde maatschappijen.

Die standregelen werden voorloopig aangenomen en zullen aan de belanghebbende ter goedkeuring voorgesteld worden.

Er werd beslist onmiddelijk over te gaan tot de inrichting van paardenverzekeringen gansch de provincie door op dezelfde grondslagen als diegene die de Veeverzekeringen en de Herverzekeringen van Limburg beheerschen. Daarin ligt zeker de beste waarborg voor het welgelukken dezer zoo belangrijke als noodzakelijke onderneming ; even als de Veeverzekering en Herverzekering zullen de paardenverzekeringen en paardenherverzekeringen de beste uitslagen afwerpen tot meerder belang van de landbouwers van de provincie Limburg.

De Schrijver, *J. HUYDTS.* De Voorzitter, *Alb. PALMERS.*

Maandwijzer voor de Fruitkweekerij.

AUGUSTUS. — Voortzetting van het enten met het schildje. — Afknipping der kopjes en opleiding der leiboomen gedurende het tweede sap. — De bladeren die de perzikken bedekken af te nemen. — Een weinig de wijnstokken die vroegtijdig zijn af te bladeren. — Perzikken, abrikozen, pruimen en andere vruchten des tijds af te plukken. — Men legt onder de perzikboomen wat strooi tegen den val der vruchten. — *Cassement* van de botten der peer- en appelboomen. — In tijd van nood nog de leiboomen besproeien en begieten. — Den grond voor de nieuwe zaaiingen gereed leggen. — De kernen der kriekboomen, perzikboomen, pruimelaars en abrikoosboomen te zaaien zoo gauw dat de vruchten verteerd zijn. — De insekten van de rijpe vruchten afweren.

MAANDWIJZER VOOR DEN Landbouw EN DE Hovenierderij.

AUGUSTUS. — IN DEN HOF : Porseleinedoorwas, radijs, pimpernel, rhubarber, savoie, spinagie, wit-moes, peeterselie, wortels, engelwortels, kervel, kampernoelie, kervelraap, bloemkool, witte en roode kool, enz. — OP HET VELD : Gras, roodeklaver, bastaard-klaver, seradel, zweedsche-rapen, speurrie, rapen, koolzaad, enz.

NIEUWS uit de stad en de provincie.

O.L.V. College te Tongeren.— De prijsuitdeeling zal plaats hebben op Dinsdag 6e Augustus, om 10 uren, in de zaal van het College.

Zij zal voorgezeten worden door Mgr Monchamp, Groot-Vicaris van Zijne Hoogwaardigheid den Bisschop van Luik.

Op de markt van TONGEREN van verleden donderdag waren te koop gesteld : 246 koeien en kalveren, 0 schapen, 157 vette varkens, 1059 magere varkens.

Paardenmarkt *te Tongeren*, DONDERDAG **8e** AUGUSTUS.

De plechtige **prijsuitdeeling** aan de leerlingen der Aannemmbare school der Wijngaardstraat, bestierd door Mr R. DOCHEZ-ERBERICH, zal plaats hebben in het Atheneum, dinsdag 6e Augustus om 3 ure 's namiddags.

De **nijverheidsdecoratie** van 2e klas is toegekend aan M. HENRI BEETS, schoenmakersgast te Tongeren.

APOTHEEK-ZONDAGSRUST.

MORGEN ZONDAG zal de Apotheek van

M. FRANCKEN

alleen open blijven, *van 12 uren 's middags tot 12 uren 's nachts*, VOOR DE DRINGENDE NOODWENDIGHEDEN.

De Comptante betaling zal vereischt worden.

Ter gelegenheid van het feest van **Portiuncula** is de Aanbidding van het Allerheiligste Sacrament uitgesteld geweest tot den 9den AUGUSTUS aanstaande.

Beheer van **Staatsspoorwegen.** — Aanwerving van het TECHNISCH PERSONEEL. — BERICHT. — In November en December 1901 worden vergelijkende examens afgenomen voor vijf plaatsen van ingenieur bij den Dienst van Wegen en Werken, en voor vier bij Trekdienst en Materieel (zie Koninklijk besluit van 13e December 1894, *Moniteur* van 27e Januari 1895).

Onze Limburgsche Stoomtramwegen hebben gedurende de maand Mei 1901, opgebracht :

Lijn *Tongeren-Fexhe-le-Haut-Clocher* ; voor reizigers fr. 2.760.65 ; voor goederen fr. 718,78 te zamen fr. 3.479.43 ; lengte 18,64 kilometers, opbrengst per trein-kilometer 0,49 ; in Mei 1900, 0,42.

Lijn *Burg-Leopold-Brée-Maeseyck* ; voor reizigers fr. 7.293.37, voor goederen fr. 57.82,70 te zamen fr. 13.076,95 ; lengte 41 kilometers, opbrengst per trein-kilomet. 0.86, in Mei 1900, 0,89.

Lijn *Glons-Maestricht* ; voor reizigers f. 4.154.85 voor goederen fr. 1.185.64, te zamen fr. 5,340.49 ; lengte 20,97 kilometers, opbrengst per trein-kilom. 0.89 ; in Mei 1900, 0.72.

Lijn *Sint-Truiden-Oreye* ; voor reizigers fr. 5.057.50 ; voor goederen fr. 1.594.05, te zamen fr. 6.651.55 ; lengte 17.93 kilom. opbrengst per trein-kilom. 1.08 ; in Mei 1900, 0,98.

Lijn *Tongeren-Lanaeken* ; voor reizigers fr. 5.410.19 ; voor goederen fr. 2.626.97, te zamen fr. 8.037.16 ; lengte 22,66 kilom. opbrengst per trein-kilom. 0,99 ; in Mei 1900, 0,82.

Lijn *Hasselt-Oreye* ; voor reizigers fr. 4,225,30 ; voor goederen fr. 3.998,35, te zamen 6,156.90 ; lengte 30,17 kilom. opbrengst per trein-kilom. 0.48 ; in Mei 1900, 0,58.

Lijn *Maeseyck-Lanaeken-Maestricht* ; voor reiz. fr. 6.471.66 ; voor goeder. fr. 1,296.83, te zamen fr. 7.768.49 ; lengte 31,44 kilom. opbrengst per trein-kilom. 0.63 ; in Mei 1900, 0.58.

Lijn *Hasselt-Burg-Leopold* ; voor reizigers fr. 4.937.15 ; voor goederen fr. 1.433.81, te zamen fr. 6.370.96 ; lengte 29,58 kilom. opbrengst per trein-kilom. 0.71 ; in Mei 1900, 0,60.

Lijn *Hasselt-Herck-de-Stad* ; voor reizigers fr. 2.085.90 ; voor goederen fr. 233.85, te zamen fr. 2.319.75 ; lengte 13,30 kilom. opbrengst per trein-kilom. 0.54.

Lijn *Maeseyck-Kessenich* ; voor reizigers fr. 612.20 ; voor goederen fr. 668,75, te zamen fr. 1.280.95 ; lengte 7,50 kilom. opbrengst per trein-kilom. 0.68.

Verpleeghuis *voor de* **genezing der longzieken.** — De Ondersectie der *Afdeeling Limburg* van den *Belgischen Nationalen Bond tegen de Tering* komt te St-Truiden, in de Diestersche straat, 13, een *kosteloos verpleeghuis* in te richten voor de verzorging der longziekten. *(Dispensaire pour tuberculeux).*

Het lokaal zal open en toegankelijk zijn *ALLE ZATERDAGEN van* **11** *tot* **12** *ure, voor alle behoeftigen* van beide geslachten, welke van longziekten aangetast zijn. Het doel dezer instelling is voornamelijk de tering te voorkomen ; — degenen die van de tering bedreigd zijn, voor den aanval der ziekte te behoeden ; — en degenen die reeds aangetast zijn, al de stoffelijke en zedelijke hulpmiddelen tot hunne genezing te bezorgen, alsook de noodige maatregelen te nemen om hunne familie en de omgeving van de besmetting te bevrijden.

Alleen behoeftigen worden aanvaard.

De geneeskundige dienst zal *KOSTELOOS* gedaan worden door de heeren dokters Timmermans, Quintens en Herman ; de bacteriologistische

---

DE DOCHTER van den VALSCHMUNTER

Een verhaal van de Russische grenzen.

24ste VERVOLG.

Toen moest alles gedaan worden, om den schelm vast te houden en er voor te zorgen, dat niemand iets van zijne gevangenneming vernam. De bende zou anders onmiddellijk gewaarschuwd, en het grootste deel onzer moeite verloren geweest zijn. Ik hoop dat Rothmann onze handeling zal billijken. Laat ons er echter goed over nadenken, hoe wij de gevangenneming van Koppenhagen geheim houden. Het kleine ding, dat hier als dienstmeid bij u dient, is toch des nachts niet thuis geweest ?

— Neen, antwoordde Wolff, zij gaat gewoonlijk om tien ure 's avonds naar huis, om bij hare ouders te slapen, en bleef slechts bij mijne vrouw overnachten, als ik niet tehuis was.

— Ga dan met mij naar boven, sprak Werkner, Koppenhagen moet naar beneden gebracht worden.

Toen de beide mannen het bovenkamerken betraden, vonden zij Esther nog altijd weenend en vrouw Wolff de ongelukkige vertroostend. Koppenhagen lag nog in zijnen hoek en zelfs toen men den mantel van hem afnam, had men hem voor een doode kunnen houden, indien althans zijne fonkelende oogen niet het tegendeel bewezen.

Wolff en Werkner namen hem op en droegen hem spoedig den trap af. Toen Koppenhagen bemerkte, dat hij zich beneden bevond, beproefde hij te schreeuwen, doch Werkner zegde volkomen kalm :

— Gij benadeelt alleen u zelven, weerde heer, als gij uwen mond niet houdt. Want in de eerste plaats hoort u hier niemand en in de tweede plaats zou ik u bij eene twerde poging daartoe eene prop toedienen, die u wel van meening zal doen veranderen. Ik verzeker u, dat ik eenige kennis van die zaken bezit.

Koppenhagen werd weer, nadat Werkner opnieuw zijne boeien nauwkeurig onderzocht had, in eenen hoek gelegd en met Esther's mantel bedekt. Daarna droeg Werkner vrouw Wolff op, Esther eveneens naar de benedenkamer te brengen.

— Ik verzeker u, wendde hij zich daarop tot de juist binnentredende, dat gij hier volkomen veilig zijt, en niets te vreezen hebt. Alleen moet ik u verzoeken geduld te hebben, tot over uw lot beslist wordt. Ik vermoed, zegde hij daarna, zich tot vrouw Wolff wendende, dat de dame zeer uitgeput moet zijn. Kunt gij haar niet iets te eten geven.

Terwijl vrouw Wolff en Esther naar de keuken gingen, begaf Werkner zich naar Koppenhagen.

— Hoe denkt gij er over, mijn weerde heer, sprak hij, zou het niet oneindig beter zijn, indien gij maar eenvoudig tot eene bekentenis kwaamt. Opdat gij niet denken zoudt, dat uwe gevangenneming een bloot toeval is, kan ik u wel meedeelen, dat wij zeer nauwkeurig weten, dat gij de aanvoerder, of althans een der belangrijkste leden, eener valschmuntersbende zijt. Wij hebben u reeds langen tijd gevolgd. Gij kunt wel begrijpen, dat ik niet in deze verkleeding hier was om de eer te hebben uwe kennis te maken. Gij zijt in onze macht ; aan ontkomen valt niet te denken. Zou het dus niet beter zijn, uwen mond open te doen voor eene eerlijke bekentenis.

Koppenhagen knarste op zijne tanden, doch antwoordde niet.

— Gij schijnt niet bijzonder spraakzaam te zijn, ging Werkner voort, en wij kunnen u niet tot spreken dwingen. Wij zullen intusschen wel eens onderzoeken, wat gij alzoo bij u draagt.

Hoe Koppenhagen zich ook kromde, welke pogingen hij ook in het werk stelde, zich telkens om te keeren, ledigde Werkner toch met groote handigheid al zijne zakken en spreidde den inhoud zorgvuldig op de tafel uit.

Hij vond een portemonnaie met zilvergeld, verschillende sleutels en een zoogenaamd dolkmes, met eene kling, die door eene veer werd vastgehouden, zoodra men die opende, bovendien eene aanteekeningsboekje, waarin een aantal biljetten van vijf-en-twintig thalers.

Niet zoo gemakkelijk was het den gevangene zijn gouden zegelring af te nemen, dien hij aan den wijsvinger der rechterhand droeg, want Koppenhagen kromde met alle macht zijne vingers en de gebalde hand moest met geweld opengebroken worden, voor Werkner hem den ring kon afnemen. Deze ring bevatte een grooten steen, waarin een hondenkop gesneden was.

— In welke sloten passen de bij u gevonden sleutels ? vroeg Werkner, zonder van Koppenhagen antwoord te krijgen.

Wolff trok hem ter zijde en fluisterde hem toe :

— Ik geloof, dat het de sleutels van de kamer zijn, die hij hier in de herberg bewoont.

— Zeer goed, fluisterde Werkner terug, daarvan zullen wij onmiddellijk gebruik maken. Gij zijt toch in de herberg bekend en men heeft u immers dikwijls met hem gezien ?

— Ja, antwoordde Wolff, de herbergier en zijne vrouw weten, dat ik op een tamelijk vertrouwelijken voet met hem stond.

— Goed, zegde Werkner, dan zullen wij seffens naar de herberg gaan. Gij kunt daar zeggen, dat die schoft ons zendt en als bewijs de sleutels laten zien ; dan kunnen wij althans eene voorloopige huiszoeking houden. Wellicht ontdekken wij daar meer dan mijnheer ons vertellen wil.

Hij legde daarop Koppenhagen weer met het gezicht naar den muur, bedekte hem met den mantel en zegde tegen Wolff :

— Wij zullen oogenblikkelijk gaan, ik moet mij alleen verkleeden. Ik verzoek u mijne eigen kleederen te halen, die in den kelder verborgen zijn.

In korten tijd had Werkner van kleeding verwisseld en verscheen hij met Wolff in de keuken. Hij fluisterde vrouw Wolff toe, dat zij zorgvuldig moest opletten, dat Esther het huis niet verliet.

Ofschoon zij waarschijnlijk niets anders dan een onschuldig offer van Koppenhagen was, kon zij soms diens gevangneming verraden, en moest tot elken prijs voorkomen worden.

Esther had gewacht, tot zich de mannen verwijderd hadden, toen wendde zij zich tot vrouw Wolff :

— Ik dank u voor uw meelijden, zegde zij. Gij weet niet, hoe gij mij bemoedigd hebt. Maar nu heb ik nog een verzoek : Zeg mij waar ik ben.

Vrouw Wolff dacht een oogenblik na, doch zegde toen :

— Gij zijt hier in Rudow.

— En de naastbijgelegen stad ? vroeg Esther, welke zich op dit oogenblik niet kon terechtwijzen.

— Gij zijt even ver van Myslowitz als van Neustad.

Plotseling wierp Esther zich voor vrouw Wolff op de knieën.

— Barmhartigheid ! kreet zij, laat mij vertrekken. Ik zweer u, dat ik geen woord, van alles wat hier geschied is, over mijne lippen zal laten komen. Ik zweer u, dat noch gij, noch zij die bij u zijn, het geringste nadeel van mij zullen ondervinden. Ik bezweer u, dat gij uwe goedheid aan geene onweerdige zult bewezen hebben.

— Ik kan niets voor u doen, antwoordde vrouw Wolff, terwijl zij te vergeefs beproefde het jonge meisje van de knieën op te heffen. Ik ben geene meesteres mijner daden, en zoowel voor mij als voor mijn man zou het zeer nadeelige gevolgen kunnen hebben, indien wij de bevelen van dien anderen heer niet gehoorzaamden.

— Heb meelijden ! bad Esther vleiend, mijne eer, mijn geluk, alles staat op het spel, indien ik niet van hier kan en wel onmiddellijk. Heb meelijden met mij ! Gij zijt eene vrouw, en als er ooit in uw leven een uur geweest is, waarin gij vertwijfeldet aan God en de wereld, als er ooit een uur in uw leven geweest is, waarin gij naar eenen mensch verlangdet, die u hulp kon verleenen, heb dan meelijden met mij.

Vrouw Wolff was door deze woorden, die haar aan den vreeselijken tijd herinnerden, vóór zij Roth naam leerde kennen, zóó getroffen, dat zij weenend neerzonk en Esther omarmde.

— Ik bezweer u, riep zij weenend uit, dat gij mij niet verder in verzoeking brengt. Ik mag niet doen, wat gij verlangt. Houd mij niet voor ongevoelig. Maar gij vermoedt niet, wat gij van mij vordert. Mijn man bevindt zich nog altijd in het grootste gevaar en dit gevaar kan grooter worden, indien hij of ik, hun, van wie thans zijn lot afhangt, ongehoorzaam zijn. Veroordeel mij niet en vergeef mij, dat ik niet doen kan, wat gij verlangt.

Esther stond weenend op en waggelde tot bij den dichtst bijstaanden stoel, op welken zij neerviel.

Vrouw Wolff knielde naast haar, omarmde haar en beproefde Esther aan haar hart te trekken, wat deze ook toeliet.

— Ik bezweer u, bij al wat mij heilig is, dat ik uwen wensch niet vervullen kan. Eisch mijn leven en ik wil het u geven. Maar in deze geldt het niet mij, het geldt mijnen man.

Een vernieuwd weenen, was het eenige antwoord dat Esther gaf.

Plotseling deed een zware slag op de deur de vrouw verschrikt opspringen.

De deur, welke van de kamer naar de keuken voerde vloog open en Koppenhagen verscheen in de opening met geboeide handen.

Hij had gewacht, tot hij het vertrek der mannen bemerkte, daarna had hij, door het gebruik maken van zijne oude goochelaarskunsten zich zoo lang gekromd en gekeerd tot het hem gelukt was, de banden aan zijne voeten te verwijderen en door allerlei kunstmatige draaiingen en buigingen den eenen voet vrij te maken.

Aan zijn linkervoet hing nog de koord, waarmee hij geboeid was geweest. Van de handboeien had hij zich wel is waar niet kunnen ontdoen, maar nu hij zijne voeten vrij had, was hij besloten tot iederen prijs zijne vrijheid te herkrijgen.

Daarom stortte hij zich thans, nu de twee vrouwen, daar nog verstijfd van schrik bij elkaar stonden, op vrouw Wolff, die het dichtst bij hem stond, en gaf haar met de handboeien een vreeselijken slag, die op het hoofd was aangelegd, doch slechts hare schouders trof.

Vrouw Wolff gaf een luiden schreeuw en wilde voor den razende vluchten.

Intusschen belette de tafel haar achteruit te gaan en zoo kreeg zij den volgenden slag, van den als een wild dier op haar toeschietenden Koppenhagen op den linkerkant van het hoofd, zoodat zij ineenkromp en zich slechts nog met moeite kon staande houden.

Voor de derde maal hief Koppenhagen de geboeide handen op, om met de ijzeren banden op de vrouw los te slaan, toen zijn noodlot hem bereikte.

Bij zijn eersten sprong naar vrouw Wolff was de losse strik van zijn linkervoet afgevlogen.

Esther had met een tegenwoordigheid van geest, die de vertwijfeling soms aan zwakke vrouwen verleent, deze strik gegrepen en in hetzelfde oogenblik, waarin Koppenhagen vrouw Wolff den derden slag wilde toebrengen, wierp zij hem dezen strik over het hoofd.

Nu was er slechts een ruk noodig om Koppenhagen, die juist zijne geboeide handen tot een nieuwen slag ophief en daarvoor zijn lichaam sterk achteruit gebogen hield, het evenwicht te doen verliezen en te doen neervallen.

Met dezelfde beslotenheid wierp Esther den strik over den haak in den muur, die bestemd was om er kleedingstukken aan te hangen.

Koppenhagen beproefde van schrik te schreeuwen, maar de strik schoof dicht en benam hem den adem. Hij sloeg met de geboeide handen om zich heen, maar met alle kracht trok Esther hem dichter en dichter bij den haak, en sloeg er het touw eenige malen om heen, tot Koppenhagen half verworgd bewusteloos op den grond bleef liggen.

Ook vrouw Wolff scheen verdoofd en trachtte zich te vergeefs aan tafel staande te houden. Dit oogenblik besloot Esther zich ten nutte te maken, en zonder om te zien vloog zij door de keukendeur den gang in en op de huisdeur toe. Deze was echter gesloten.

Zonder zich te bezinnen, ijlde zij terug, Koppenhagen en vrouw Wolff voorbij, naar de kamer, waarin haar mantel lag. Deze greep zij, rukte het venster open, dat zich dicht bij den grond bevond, en sprong er uit.

De eenzame ligging van het huis en de lichte nevel van den herfstmorgen, verhinderden, dat iemand haar zag. Op goed geluk af sloeg zij een weg in, die haar van het dorp verwijderde en weldra was zij in den nevel verdwenen.

Toen Werkner en Wolff terugkeerden vonden zij vrouw Wolff bewusteloos op den grond liggen en Koppenhagen reutelend en bijna gestikt.

Aan beiden werd zoo spoedig mogelijk hulp verleend, en nauwelijks was vrouw Wolff weer bij kennis gekomen, toen aan de deur werd geklopt en Rothmann verscheen. *(Wordt voortgezet).*